

Analys

”Sagor från ett Järnvägshus”

Kandidatuppsats

Författare: Karolina Svensson

Kurs: FFSK10 HT 2012

Handledare: Jan Sigurd

1. Genre	
1:1 Supergenre	s.4
1:2 Subgenre	s.4
2. Epikens basenheter	
2:1 Personerna	s. 4
2:2 Tiden	s. 5
2:3 Platsen	s. 5
2:4 Handlingen	s. 5
2:5 Vems Verklighet?	s. 6
3. Läsare	
3:1 Mottagargrupp	s. 6
3:2 Anpassning	s. 6
4. Komposition	
4:1 Kronologi	s. 7
4:2 Kapitelindelning	s. 7
5. Framställningsform och perspektiv	
5:1 Perspektiv	s. 7
5:2 Tempus	s. 7
5:3 Dialog	s. 8
5:4 Ytte//Inre	s. 8
6. Språk och stil	
6:1 Rytmi	s. 8
6:2 Kod/Kodväxling	s. 9
6:3 Språklig stil	s. 9
7. Skrivprocessen	
7:1 Förstadie	s. 9
7:2 Skrivstadie	s. 10
7:3 Efterstadie	s. 11
8. Avtryck från Författarskolan	
8:1 Olika delkurser	s. 12

8:2 Respons	s. 12
8:3 Vidareutveckling	s. 13
9. Reflektion och sammanfattning	s. 14

1. Genre

1:1 Supergenre: Mitt projektarbete ska bli en novellsamling. Ett antal noveller som är fristående historier och kan läsas var för sig, men som allihop vävs samman av det faktum att de utgår ifrån ett järnvägshus i Malmö.

1:2 Subgenre: Det är svårt att stoppa in min text i någon speciell genre, eftersom novellerna är av lite olika karaktär. Men jag har en stor förkärlek för barnlitteratur och sagor, så om jag får önska mig någonting så är det att den här boken ska bli en verklighetens barnbok för vuxna (och alla andra).

2. Epikens basenheter

2:1 Personerna: Eftersom jag skriver noveller arbetar jag med många olika huvudkaraktärer. Jag hoppas och tror att mina karaktärer visar både svagheter och styrkor och att de blir levande i relationerna till varandra. Jag har försökt att tränga in i var och en av dem. Tänkt ut ett liv som funnits innan och försökt att förstå och hitta respekt för varför de känner och handlar som de gör. För att storyn ska bli trovärdig. Och för att jag tror att det vi bär med oss när vi läst en bra roman framför allt är minnet av personerna.¹ I några av historierna finns bikaraktärer som jag känner är nödvändiga för att texten ska få ett djup och förmedla de känslor som jag hoppas på att väcka. Men jag har också i några av novellerna valt att beskriva ett kärlekspar, och historierna som handlar om dem saknar i princip andra karaktärer helt och hållet. Olika personer fladdrar förbi för att storyn ska få fart, men de nämns aldrig vid namn och får aldrig någon ingående presentation. Detta är ett medvetet drag för att lyfta fram känslan av hur ensam och blottad man är i sin kärlek till en annan människa. Och hur förblindande passion och förälskelse kan vara, när världen omkring glider ihop till en oväsentlig massa som bara fungerar som en bakgrund till den man älskar.

---

¹ "Skriv på!", Elisabeth George, s 16

2:2 Tiden: Jag hade från början en idé om att jag skulle skriva tio olika noveller som alla rörde sig i och kring järnvägshuset på Slussgatan i Malmö. Varje novell skulle utspela sig och representera ett speciellt årtionde. Den första 1910, nästa 1920 och så vidare, fram till 2000tal. Mina ambitioner var att jag skulle sätta mig in i de olika sätten att leva och vara, klä sig, lyssna på musik, äta och tänka. Jag skulle möblera de olika lägenheterna i mitt inre och hitta varje tids anda. Försöka hitta tidständer, händelser och "ärr" som satt kvar i väggarna genom de olika epokerna, som vävde samman de olika människornas liv och historier.

Jag insåg ganska snabbt att jag aldrig skulle hinna med all research. Därför gjorde jag om mina planer och bestämde mig för att novellerna skulle utgå från Järnvägshuset, men sen skulle de få gå sina egna vägar.

Det slutade med att alla plötsligt utspelar sig mer eller mindre i nutid. Så i det som är nu känns tiden inte speciellt central. Naturligtvis finns detaljer som avslöjar en modern verklighet, men det västenliga i novellernas handling skulle förmodligen kunna överföras till en annan tid.

2:3 Platsen: Eftersom mina noveller binds samman av Järnvägshuset har ju platsen absolut en stor betydelse för den så kallade röda tråden. Men inuti varje novell är det stor skillnad på hur stor roll själva huset verkligen spelar. Ibland är det en stark kuliss bakom allt som händer. Ibland är det en utgångspunkt, ibland en plats där huvudpersonen får landa. I någon av novellerna nämns det bara en enda gång och vi får aldrig ens komma dit på besök.

2:4 Handlingen: Jag har valt att döpa mina noveller till lägenhetsnummer. Varje nummer symboliserar ett sammanhang och en eller flera huvudpersoner. Ett lägenhetsnummer återkommer, *Lägenhet 89*, och följaktligen handlar flera noveller om just de huvudpersonerna. De är ett kärlekspar som man, om man vill,

kan följa från det att de träffas och in i någon slags fördjupning av kärlek. Men man kan också välja att dyka ner och hälsa på i deras värld i en enskild novell, eftersom det är meningen att varje novell ska fungera som en fristående historia med någon form av början och slut.

2:5 Vems verklighet: Det finns i mina historier, som jag tror att det gör i princip all skönlitteratur, paralleller med verklighet som är mer eller mindre tydliga. PC Jersild brukar förklara att en bra roman består av en tredjedel upplevt, en tredjedel läst och en tredjedel påhittat.²Några av huvudkaraktärerna baseras på människor i min omgivning som inspirerat och väckt känslor. Men ingen historia är tagen direkt ur det verkliga livet och alla namn är ändrade. I de flesta fall där det faktiskt möjligtvis skulle kunna vara så att någon kände igen sig i någon karaktär, där finns de verkliga förebilderna inte längre kvar i livet.

3. Läsare

3:1 Mottagargrupp: Jag tror och hoppas att min berättelse ska tilltala den breda massan. Möjligtvis attraherar den framför allt folk från södra Sverige, som kanske till och med känner till järnvägshuset, som ju finns på riktigt och står stolt på Slussgatan i Malmö. Miljöerna är i de flesta fall också typiskt skånska, och det är ju alltid kul att läsa skönlitterärt om platser man känner till och har besökt.

3:2 Anpassning: Jag har under skrivandets gång inte haft någon bild av en tänkt typ av läsare framför mig. Jag har försökt att skriva för mig själv och låta texten få ta de vägar som den vill ta. Möjligen har jag i efterhand justerat en aning för att öppna texten mer, så att den inte riskerar att stänga ute läsare, men det har inte varit med någon speciell målgrupp i åtanke.

---

² "Nya Författarskolan", Göran Hägg, s 28

4. Komposition

4:1 Kronologi: Varje novell följer sin egen kronologiska tidsaxel och står fri från de andra berättelserna. Däremot försöker jag använda mig av detaljer i huset, som ju binder samman historierna, på ett sätt som avslöjar en viss kronologisk ordning. Huvudpersoner kan till exempel skymta förbi i varandras berättelser och på så sätt visa att de är samtida. Huset får också "fysiska ärr" vid något tillfälle, som sedan återkommer i en annan berättelse och på så vis låter oss förstå att vi är i ett efter.

En del av novellerna har överrubrik *Lägenhet 89* och de handlar allihop om ett och samma kärlekspar. För enkelhetens skull kommer just de historierna i kronologisk tidsföljd, för att man om man vill ska kunna välja att läsa deras berättelse från början till slut. Det är dock inget nödvändigt eller uppenbart utan upp till varje läsare att komma på.

4:2 Kapitelindelning: Novellerna har inga kapitel. Däremot har jag ibland med en teckenmarkör delat upp någon novell i olika stycken, som då också fått varsin underrubrik. Ett exempel är *Farbror Ensam och individualismen* där första stycket heter *Herr Oskar Borg*, andra stycket heter *Douglas* och det tredje, sista stycket heter *Oskar och Douglas*.

5. Framställningsform och perspektiv

5:1 Perspektiv: Perspektiven i novellerna växlar. Dels mellan historierna men även, i vissa fall, inuti. I *Farbror Ensam och individualismen* får vi klart och tydligt i första stycket, via ett tredjehandsperspektiv, gå in i Oskar. I andra stycket är det Douglas som är fokalisator och i tredje stycket skiftar perspektivet mellan de två huvudkaraktärerna. I historierna om *Lägenhet 89* är det ett konsekvent jag-perspektiv som tilltalar en du-karaktär. Här gör jag-perspektivet på ett sätt sig själv till en allvetande berättare genom att emellanåt göra anspråk på att veta vad som händer inuti du-karaktären. I *Fröken Fåfängas dödsångest* är det istället

genomgående tredjehandsperspektiv där Fröken Fåfånga har det ständiga perspektivet genom den allvetande berättarens ögon.(se bilaga nr 1)

5:2 Tempus: Novellerna är medvetet skrivna i olika tempus. Dels för att utnyttja den frihet som en novellsamling ger utrymme för och på ett enkelt sätt variera för läsaren, men framför allt för att de olika historierna kräver olika tempus för att komma till sin rätt. *Farbror Ensam och Individualismen* berättas utifrån, från ett tredjehandsperspektiv, och är skriven i presens för att vi ska komma närmre huvudkaraktärerna och för att texten ska kännas mer direkt. Berättelserna om *Lägenhet 89*, som berättas i jag-du-form, måste däremot skrivas i preteritum för att inte bli för intensiv och nära och på så sätt göra läsaren obekvämt. Texten blir en version av nutid ändå eftersom alltihop berättas i en form av dialog mellan jag och du.

5:3 Dialog: Novellerna som har huvudrubrik *Lägenhet 89* är i stort sett långa dialoger eftersom de bygger på ett tilltal från jag till du. Men både här och i de andra novellerna finns också tydliga repliker som är markerade med citattecken. Replikerna som jag använder mig av är ofta korta och tydliga och finns med för att föra texten framåt och till viss del för att vi ska få lära känna huvudkaraktärerna. Jag försöker vara sparsam med anföringsformler och använder oftast bara ett enkelt "sa ...".

5:4 Yttre/Inre: Jag håller mig nog aldrig till tingens yttre utan gräver djupt in i allting som jag berör i texterna. Men det finns ett stort utrymme för detaljer i novellerna och då och då rör sig texten upp mot ytan för att indirekt avslöja olika insidor.

6. Språk och stil

6:1 Rytmen: Jag har tidigare skrivit väldigt mycket poesi, sångtexter och musik och tror att jag på ett vis alltid är fast i en känsla av att rytmen i texten är oerhört viktig. Jag har skrivit hela min text på ett sätt som tilltalar mig själv som läsare. Luftig och rent fysiskt lättläst. Många korta meningar som ibland, om det behövs, får stå på helt egna rader. Jag är själv en långsam och analyserande läsare och jag tror att det speglar av sig på min text. Jag skriver ofta texten i långa stycken, och delar sedan upp den efter mitt eget sätt att läsa den.

6:2 Kod och kodväxling: Jag använder mig väldigt lite av talspråk. Det går emot min ryggrad på något sätt. Däremot använder jag mig gärna av svordomar då och då, framför allt i inre monolog. Jag tror att det för mig är ett sätt att slå en spik i det korrekta och ordentliga så att sprickorna ger texten nytt och eget liv. Ett vågspel som jag för det mesta är beredd att ge mig in i. Jag har också en förkärlek för nykomponerade egna vardagsord som ger texten en mer personlig prägel. Förmodligen är det något som följt med från sångtextskrivandet.

6:3 Språklig stil: Min text är definitivt en långsam text, med vissa inslag av rusning. Jag hoppas och tror att det finns partier som man flyger igenom, men för det mesta är det här en text fylld av ord som ska sugas på och inte tuggas. Min ambition är att den ska tränga igenom de flesta av de exempel på stilskalor som vi fått under utbildningen. Jag vill att den ska kunna vara ärlig och lite manipulativ på samma gång. Rak i sin framtoning men mångbottnad i sin eftertanke. Jag vill att den röda tråden ska vara tydlig genom röran av känslor och livsöden och att det underhållande komiska ska kantas av allvar och djup. Jag har försökt att skriva en blommande text, så avskalat som möjligt.

7. Skrivprocessen

7:1 Förstadie: I hela mitt vuxna liv har jag bott i samma hus på Slussgatan 14 i Malmö. Jag flyttade in i en tvåa på fjärde våningen i trappa tio när jag var nitton år, just hemflugan från massor av år på en Ö ute i Atlanten. Min allra första egna lägenhet, högt upp, nära himlen. Nu för tiden bor jag med mina grabbar på första våningen i trappan nio, i ett litet kaos-paradis av femtiotals teak och brunt och orange. Jag kan helt enkelt inte flytta därifrån. Huset har en magisk dragningskraft på mig och alltid när jag ska skriva så hamnar jag där för eller senare. Mina skrivbordslådor gömmer barnböcker, dikter, sånger. Alla med spår av det gamla järnvägshuset på Slussgatan 14. Det byggdes 1907 av SJ för tjänstemännen som jobbade vid järnvägen.³ Och varje liten tegelsten liksom gömmer hemligheter från de hundra år som gått. Därför var det ganska självklart för mig vad jag skulle skriva om när jag började på Författarskolan. Frågan var bara i vilken form.

Jag bestämde mig ganska tidigt för en novellsamling och hade från början tänkt att skriva om olika tidsepoker i husets historia. Därför började min research på Malmö Stadsarkiv. I otaliga timmar satt jag nere i dockan och sökte allt som gick att finna om Sj-husen. Gamla tidningsurklipp om husens invigning, historier om människor som kommit och gått i de vackra lägenheterna. För att på riktigt kunna känna in atmosfären från de tider som svunnit satt jag också mycket på Malmöhus Museum och letade bland gamla bilder. Jag hittade hur mycket som helst. Så mycket att jag till slut fick bestämma mig för att lägga hela projektet på is, tills jag hade tid att koncentrera mig på bara det.

Så bestämde jag mig istället för att utgå från mina egna erfarenheter av huset.

7:2 Skrivstadie: För ganska många år sedan bodde en äldre herre i lägenheten snett under min. Han hette Ove Borgström och hade varit på sjön nästan hela sitt liv. Han hade aldrig gift sig och aldrig fått barn och var väldigt ensam. En kväll när

---

³ "Värnhem och Rörjöstaden runt Östra Malmö", Bengt Andersson s.41

jag kom hem, hittade jag honom medvetslös i trappan. Ingen hade saknat honom, han hade legat där i flera timmar. När han kom hem från sjukhuset någon vecka senare gav jag honom mitt mobilnummer och sa att han kunde ringa när han ville. Han ringde såklart aldrig. Men en natt ringde de från sjukhuset och det visade sig att han hade haft min lapp med numret i sin bröstficka varje dag. Nu var han helt ensam och höll på att dö. Jag jobbade som bartender på en krog i Malmö på den tiden och tog taxi direkt till sjukhuset. Jag hann inte fram. Ove dog ensam. Jag var bara strax över tjugo år när det här hände och det slog mig hårt, hur ensam en människa faktiskt kan vara. Och jag klandrade mig själv om och om igen för att jag inte knackat på hans dörr fler gånger. För att jag inte satte mig ner och pratade. Lyssnade. På alla hans historier. Jag har berättat den här historien på många olika sätt, i sånger och i predikningar(Se bilaga nr 2). Men det här är första gången som jag på riktigt skrivit ner den.

Jag började med att i presens skriva ner allting som jag visste om Ove. Precis allt som flög genom mitt huvud. Sen började jag skriva på novellen i preteritum men ändrade snabbt tillbaka till presens eftersom det var mer spännande att läsa första utkastet. Jag bestämde mig direkt för att ta bort min egen roll i historien och istället använda mig av en ung manskaraktär. Jag hade från början en av mina bästa vänner i åtanke (som faktiskt bor i Oves lägenhet nu). Men i slutändan är det bara stewardyrket på SAS som stämmer överens med honom. Douglas var från början homosexuell men jag kände efter ett tag att det blev för uppenbart på något sätt. Istället blir Douglas förälskad i Anna. Jag förstod när jag skrivit färdigt att hon är nödvändig. Om hon inte är med blir historien inte ljus. Då blir Douglas lika ensam som Oskar och eftersom Oskar dör i slutet skulle berättelsen i så fall både börja och sluta i ensamhet och inte leda någonstans.

Jag ville inte använda mig av namnet rakt av men inte heller komma för långt ifrån det. Oskar blev nära nog, och Borg blev ett perfekt namn för det ensamma och inneslutna. Douglas hette från början Markus, men det kändes aldrig riktigt bra.

(Jag är fortfarande inte helt säker på Douglas. Kanske blir det istället något mer franskt.)

Jag tänkte mig redan från början att dela upp novellen i tre olika delar, där de första två skulle leda fram till mötet i trappan och den tredje utgå därifrån.

7:3 Efterstadie

Det som varit mest spännande för mig med den här historien är hur den plötsligt fick eget liv och blev ljus istället för mörk. Från att från början ha handlat om sorglig ensamhet och vår förmåga att inte se det som gör för ont, handlar den nu istället om förlåtelse och oväntad vänskap. Alkoholspåret smög sig in av sig själv och blev en röd tråd som band ihop de två männen. Jag förstår nu att Douglas måste träffa Oskar för att få ro. Han hittar sin egen förlåtelse när han räddar den gamles liv. Blir fri från den skuld han grävt ner sig i sedan han svikit minnet av sin mamma. Och Oskar blir också fri. Fri från ensamheten. Han är ensam i sin sorg efter en kvinna som han inte förstått att han faktiskt älskade. Men i samtalen med Douglas blir allting på riktigt igen. Då blir ingenting förgäves. Ingenting är för sent. Från början fanns bara några få korta ögonblicksmöten mellan Douglas och Oskar men det kändes så starkt att det var något som saknades. De behövde ses mer. Deras vänskap ville djupare. I den första versionen hann Douglas inte fram till sjukhuset. Men Oskar skulle inte dö ensam. Så nu gör han inte det.

Kanske var det jag som behövde någon slags förlåtelse. För att jag inte hann fram den där kvällen för länge sen. För att jag inte tog mig tillräckligt med tid. Det var i alla fall väldigt skönt att äntligen få ge den här historien ett lyckligt slut.

8. Avtryck från Författarskolan

8:1 Olika delkurser: En av de bästa sakerna med Författarskolan har absolut varit att man tvingas in på "obekväma" områden. Det har varit otroligt lärorikt att skriva

saker som man i vanliga fall aldrig skulle ta sig an och det har i sig varit en "kramplösare" för det egna projektskrivandet. Det har också varit spännande att faktiskt hos mig själv upptäcka att jag som läsare blivit nyfiken på genrer som jag aldrig läst tidigare, t ex Fantasy.

8:2 Respons: Responsen har på många sätt nog varit det som utvecklat mig mest, både som läsare och skrivare. Genom att läsa andras texter och ge respons har jag börjat se på min egen text mer kritiskt och med en annan distans. Och responsen som jag fått på det som jag själv skrivit har såklart varit mycket värdefull för min egen utveckling. Jag tyckte att jag var ganska duktig när jag började för ett och ett halvt år sedan, men ganska snabbt blev det lite genant att läsa sådant som jag skrivit innan Författarskolan. Jag tycker själv att mitt språk blivit mycket tätare och bättre. Responsen har ofta också hjälpt mig att se varför vissa saker är viktiga för mig. Genom andras ifrågasättande är det lättare att se vad i texten man vill försvara och varför. En annan sak som också varit till stor hjälp är att jag fått ett helt nytt sätt att tänka kring den fysiska lay-outen, något som jag överhuvudtaget inte reflekterade över innan, men som ju gör stor skillnad för hur texten uppfattas. Textsamtalen med Maria och Lisa ser jag som ovärderliga och jag är glad att de fortsätter sista terminen också. Det är ett stort privilegium att få lägga fram sin text och diskutera den i grupp. Genom textsamtalen har jag bland annat fått hjälp med att se hur ett perspektiv-byte i en av novellerna höjde närvarokänslan betydligt.

8:3 Vidareutveckling: Jag ska försöka arbeta med att täta mitt språk ännu mer och eventuellt försöka göra novellerna mer sammanflätade. Men mitt allra största problem är disciplin. Den sista terminen måste jag absolut försöka hitta en struktur i mitt sätt att arbeta och en gång för alla, bestämma mig för hur jag vill att det färdiga resultatet ska se ut. Jag har känt mig väldigt vilse den senaste

terminen och flera gånger tänkt byta projekt. Eftersom jag hade mest färdigskrivnen text här blir det emellertid novellsamlingen som får representeras på kandidatseminariet.

9. Reflektion och sammanfattning

Jag har i den här uppsatsen försökt att kartlägga den skrivprocess som snurrat kring mitt arbete med den bok som kommer att bli mitt examensarbete på Författarskolan vid Lunds Universitet. Det som förvånat mig en aning är att jag, i min analys av hur jag arbetat, upptäckt att det under den kaosartade ytan faktiskt finns massor av struktur och eftertanke. Det var en mycket skön insikt och någonting som styrker mig nu inför slutspurten.